

Norsk skogbruk:

Lov /tilsyn, regler, organisering relatert til skred og ras (og erosjon)

Fylkesskogmester Trond Rian

RISK webinar 13 februar 2025

Statsforvalteren i Trøndelag

Trööndelagen Staathealtoje

13.02.2025

Disposisjon

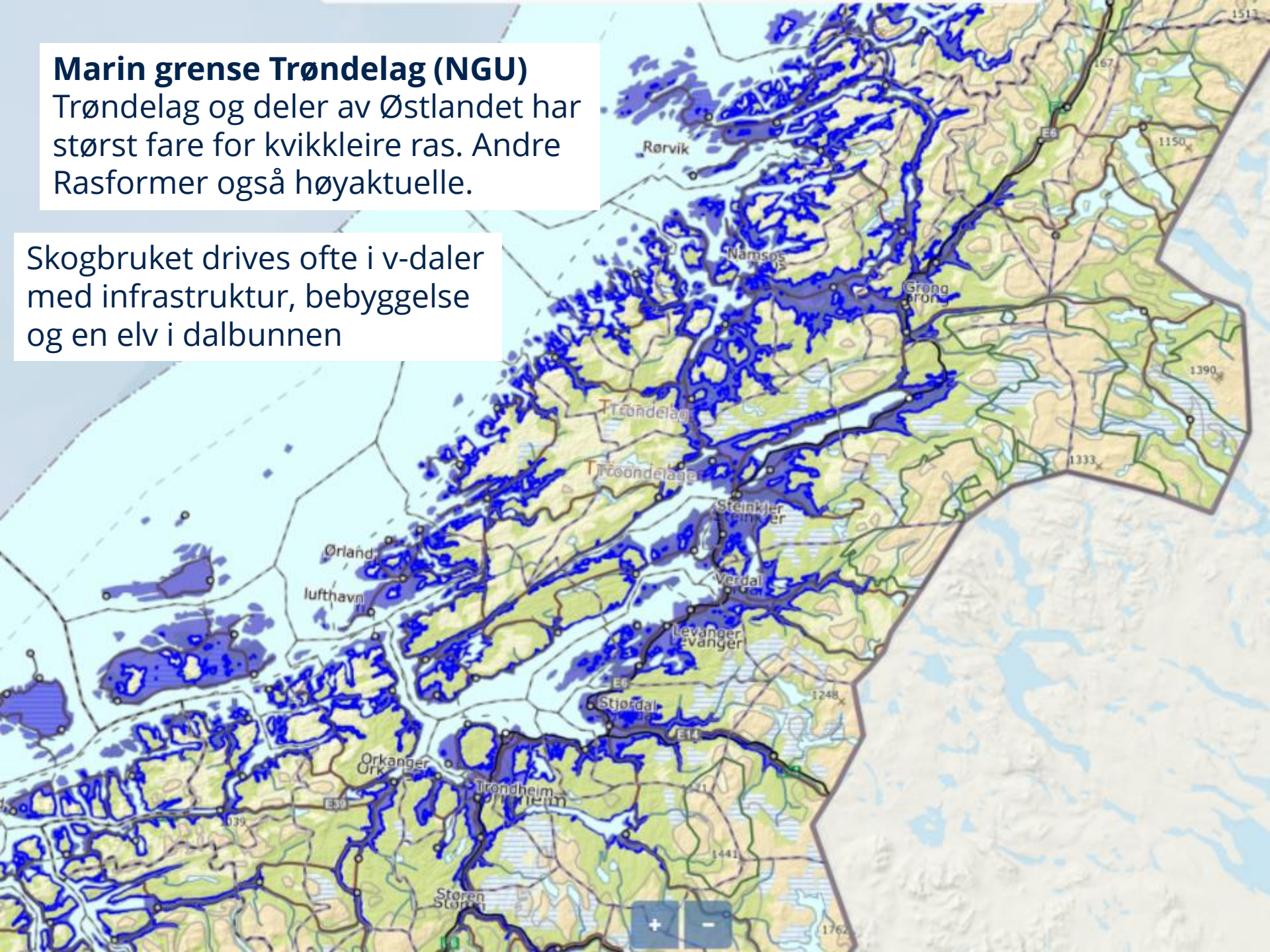

- Noen særnorske / særtrønderske utfordringer
- Skogbrukslovverket
- Annet lovverk som virker inn
- Skogbrukets miljøsertifisering
- Hva skjer framover ?

Marin grense Trøndelag (NGU)

Trøndelag og deler av Østlandet har størst fare for kvikkleire ras. Andre Rasformer også høyaktuelle.

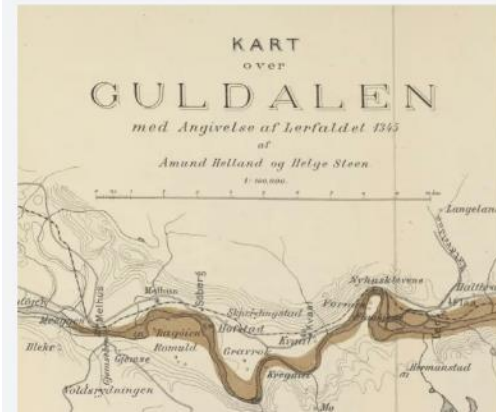
Skogbruket drives ofte i v-daler med infrastruktur, bebyggelse og en elv i dalbunnen

De to største rasulykkene i Norge skjedde i Trøndelag

Gauldalsraset er Norges største naturkatastrofe

1343 , sand- og grus ras med påfølgende flom- katastrofe.
Ca 500 omkomne, 14 km lang innsjø ble dannet

Norgeshistoriens verste naturkatastrofe

Gauldalsraset 1343

Verdalsraset 1893

Kvikkleireras.
3 kvadratkilometer,
55 millioner kubikkmeter
Masse, 116 døde og 105
Gårdsbruk borte.

207 Parti af Elven efter Udglidningen i Værdalen.

verdalsbilder

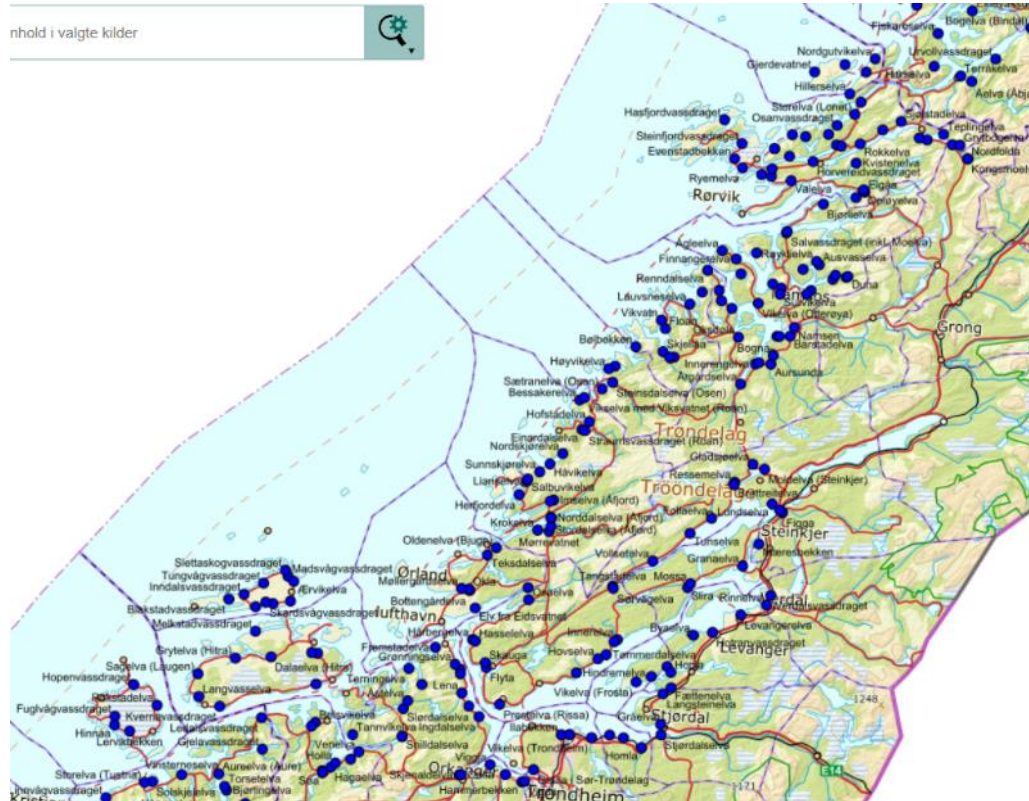
E. Olsen, Trondhjem

Viktig vassdragsarter med «hotspot» i Trøndelag

Elvemusling – Norsk særansvar. Trøndelag har trolig den viktigste bestanden i Europa

Laks og sjørret vassdrag i Trøndelag

Skogbrukslovverket

Tilsyn: Kommuner - statsforvalter

Lov om skogbruk (2005)

Forskrift om bærekraftig skogbruk (2006)

Begrep som **skred**, **ras**, **klima** og **erosjon** finnes ikke i loven eller forskriften. Klima og erosjon er *nevnt* i forarbeidet til § 8 om hogst og måling i skogbruksloven

Lov om skogbruk § 12. Vernskog Statsforvaltaren kan gi forskrift om at skog skal vere vernskog når skogen tener som vern for annan skog eller gir vern mot **naturskadar**.

Hjemmel for å kreve oppretting av kjørespor i både lov og forskrift.
Kantsoner – «økologisk funksjon skal ivaretas»

Straffebestemmelser i loven/forskriften har vist seg å være for uklart hjemlet og utformet til at straffeansvar kan utledes.

Hjemmel for at forvaltning/tilsynsmyndighet kan gi pålegg mv

Forskrift om planlegging & godkjenning av landbruksveger

§ 1 «Det skal samtidig legges vekt på hensynet til miljøverdier som naturmangfold, landskap, kulturminner og friluftsliv, hensynet til *fare for flom, erosjon og løsmasseskred*, samt andre interesser som blir berørt av veiframføringen.»

§ 2 «Vedlagte kart skal også vise beliggenheten for kjente miljøverdier, *områder med kjent skredfare*, eksisterende bebyggelse eller annen infrastruktur som kan bli berørt av veiltaket.»

«Av søknaden skal nytten av veiltaket framgå. *Det skal videre framgå av søknaden hvordan hensynet til å minimere faren for flom, erosjon, løsmasseskred og negativ påvirkning på kjente miljøverdier skal ivaretas i forbindelse med tiltaket.*» **(NB : NVE's kvikkleire-veileder)**

§ 3 «Statens vegvesen, fylkeskommunen og Bane NOR SF skal gis anledning til å uttale seg i saker som kan berøre infrastruktur innenfor deres ansvarsområder. Om vedtak :jf. § 1-1, og hvor det blant annet skal legges vekt på:

c. *faren for flom, erosjon og løsmasseskred.*»

Straffebestemmelsen er godt nok hjemlet og er benyttet.

Sikkerhet mot kvikkleireskred

Vurdering av områdestabilitet ved arealplanlegging og utbygging i områder med kvikkleire og andre jordarter med sprøbruddegenskaper

Tabell 1 Tiltakskategori med eksempler på type tiltak

Tiltakskategori	Forutsetninger og eksempel på type tiltak
K0	Små tiltak som medfører svært begrensede terrenginngrep. Lite personopphold. Ingen tilflytning av personer • garasjer • naust • tilbygg/påbygg til eksisterende bebyggelse • frittstående uthus • redskapsbod • landbruk- og skogsveger

Sikkerhetskrav for tiltakskategori K0 Krav til sikkerhet oppfylles der det kan *dokumenteres* at tiltaket ikke forverrer stabiliteten. Dette *kan oppnås ved å følge anbefalingene i NVE Veileder 1/2019, vedlegg 2.*

Men....

- Søknadsplikten overholdes i for liten grad
- Søknadene inneholder ikke etterspurte opplysninger om skredfare
- Kort planleggingshorisont i skogbruket, press på raske svar
- Spisskompetanse om skred er begrenset i de fleste kommuner
- Potensielt enorm risiko for næringsaktører om «alt» går galt, og ingenting er gjort etter boka

OPPSUMMERT

Leirraset som forårsaket kollapsen av Skjeggestad bru over E18 i Vestfold i februar, ble utløst av graving på golfbane, viser en utredning fra Norges vassdrags og energidirektorat. Brua ble revet og gjenoppbygd. (NRK)

Verken Vegvesenet eller Holmestrand kommune hadde kjennskap til bulldoseren under E18-brua som kollapset. Meek (NTB scanpix)

Nettavisen:

Grunneier Bjørn Hundstad sier han ikke ante at grunnen under Skjeggestadbrua var ustabil.

Innskjerping

- Statsforvalter og kommunene må innskjerpe søknadsplikten og krav til innhold i søknader (2025-)
- Skogbrukets planleggingshorisont må bli lengre i risiko-områder
- Sertifiserte næringsaktører må utvikle tilfredsstillende rutiner for vegsaker i sine internkontroll system
- Både offentlige og private aktører må utvikle kompetansen om tematikken (RISK m.m)

Annet lovverk som berører skogbruk mhp skred/erosjon

Vannressursloven § 11 kantsoner
Statsforvalter /NVE

Naturmangfoldloven
§ 8 Aktsomhetsplikt mv

Forurensningsloven
§ 8 «vanlig» forurensning fra
Skogbruk er tillatt.
Kommune, statsforvalter, Kystverket

Forskrift om fysiske tiltak i vassdrag
Forbud mot tiltak som «forringer»..
Statsforvalter, fylkeskommune

Næringens miljøsertifisering PEFC , dels FSC

- Mye bra i PEFC og FSC , men bygger på at næringen skal kontrollere seg selv i et lukket avvikshåndteringssystem
- PEFC kravpkt 3 , Operativ planlegging : «*Planlegging av skogbruk i områder hvor skogsdrift kan påvirke gyldigheten av NVE sine faresoner. Ved planlegging av drift i bratt terreng skal **NVE sitt faresonekart** konsulteres. Der gjennomføring av skogbrukstiltak vil påvirke en faresone for ras, skred og steinsprang negativt i områder med bebyggelse eller viktig infrastruktur, skal **aktuell ras- og skredmyndighet** konsulteres.*»
- PEF (og FSC) er omfattende og oppstiller gode og konkrete miljøkrav på mange områder, men er lite forpliktende om erosjon , terrengskader og kjøreskader:
- Krav pkt 14 «*Ved terrengtransport skal en **legge vekt på å unngå** kjøreskader som er skjemmende, vanskeliggjør ferdsel, eller kan forårsake vannavrenning og erosjon. Ved kryssing av elver og bekker med skogsmaskiner skal det **legges vekt på å unngå** kjøreskader som fører til erosjon ut i elva/bekken, f.eks. ved å bygge **midlertidig bru**.*»

Midlertidig bru

Fungerer **ikke** i oppbløtt og løsmasserikt terreng med helning ned til vassdraget

Aktsomhet er å ha en plan B under slike forhold. Armere sidene med kvist/slipvirke, lede bort vann før vassdraget eller ha midlertid hogststopp

● Bekymringsmelding etter skogsdrift

- Det ser ganske stygt ut

Det er tillatt å drive skogsdrift hele året - ikke bare på vinter når det er frost i bakken.
Foto: Naturvernforbundet

- Skadene du ikke ser er enda verre enn de synlige skadene, sier Kjetil Kroksæter i Naturvernforbundet i Orklaregionen. Entreprenøren bak hogsten mener klimagjengen bør komme på befaring etter at oppryddingsarbeidet er unnagjort.

ORKLAND ØYVIND BROSTRØM

Bildene av «skadene» etter hogstmaskina ble tatt torsdag 9. september i Utmarka i nærheten av Selberget i Orkland kommune. Det var en jeger som først reagerte på det han mente var berøring i naturen. Han levaste deretter en bekymringsmelding til Naturvernforbundet.

- Vi var på befaring på stedet denne torsdagen. Hogstmaskina har blant annet kjørt gjennom flere små myrer - mange ganger fram og tilbake. Det ser ganske stygt ut. Det visuelle kan man imidlertid reparere med grave-maskin slik at det blir igjen. Men man kan ikke reparere utslippet av metanogass og karbondioksid (CO₂) som skjedde da myra ble «åpnet» på denne måten, sier Kroksæter.

Besvistgjøring

- Hvem har ansvaret for det dere mener er uansvarlige ødeleggelser?

- Det vet jeg ikke. Og det er ikke noe poeng for oss å angripe grunneieren eller entreprenøren, heller. Vi ønsker først og fremst en besvistgjøring omkring problemet - skape en forståelse over hva dette medfører, sier styremedlemmet i Naturvernforbundet i vår region.

Gunnar Bergem er Allkogs lokalleder i Orkdal. Han forteller på generell grunnlag at det er tillatt å drive skogsdrift hele året - ikke bare på vinter når det er frost i bakken.

- Men når drifta er ferdig, skal entreprenøren rydde opp etter seg. Da skal skadene i terrenget repareres med ei grave-maskin. Det skal pusses opp slikkelig. Og ryddejobben er med i pristilbudet som skogseieren har fått, sier han.

- Kan se helt jævlig ut

- Så man må regne med at det ser fle ut under selve arbeidet, spesielt når det ikke er teleshiv i bakken?

- Ja, det kan se helt jævlig ut mens arbeidet pågår. Men arbeidet er ikke ferdig før det er ryddet opp i terrenget etterpå, gjentar Bergem, som er leder for cirka 240 skogseiere i distriktet.

Entreprenøren Petter Ingdahl i Trønderskog står bak denne hogsten, på oppdrag fra tre grun-

Tredje våteste oktober på 120 år

- Hva med myrdraget dere ifølge Naturvernforbundet har «åpnet»?

- Det er den eneste muligheten vi kunne kjørt i dette området, så vi ville ha kjørt der uansett, sier han og påpeker at ingen lover tilsier at man ikke kan kjøre over ei myr, men man skal gjøre så mye som mulig for å skade så lite som mulig.

PEFC :«I områder med mye mark med dårlig bæreevne og hvor faren for terrengskader er stor ved drift i sommerhalvåret, skal utdrift av tømmer **fortrinnsvis** skje på frossen eller godt snødekt mark»

Skjønnspregete formuleringer kan lede til konkurreres på/om miljøstandard -nivå

Meld. St. 27

(2023–2024)

Melding til Stortinget

Tryggare framtid – førebudd på flaum og skred

Energidepartementet

Meld. St. 27

(2023–2024)

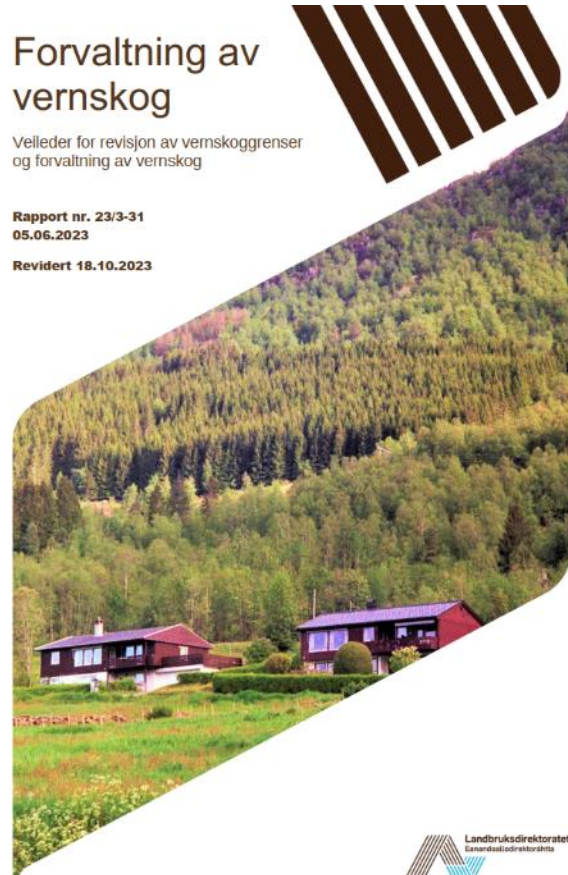
Melding til Stortinget

Forvaltning av vernskog

Veileder for revisjon av vernskoggrenser og forvaltning av vernskog

Rapport nr. 23/3-31
05.06.2023

Revidert 18.10.2023

ørebudd på flaum og skred

departementet 31. mai 2024,
tatsråd same dagen.
eringa Støre)

ng av flaum- og skredpolitikken

Framover ?

- Stortingsmelding om flom og skred, vernskog mot naturfare behandlet 11. februar 2025
- Vernskog mot naturfare, skal innarbeides i kommunene 2026 –
(områder, virkemidler, juridiske føringer, regionale forskrifter)
- Skoglovverket – ingen signaler om helhetlig revisjon